

*Rua* dels Róures», gros camp prop de la Bastida de Canigó (1960); o fruiters: «mirem si hi ha una *rua* / de fruita a espigolar», Edm. Brazés (*L'Ocell i les Ceres*, 97).

Altrament aquestes formes i aquests significats continuen més enllà dels nostres límits del Nordoest: gascó *ruo*, *arruo*, «rangée, file», *TdF*; *rue*, *arrue*, Palay, Krüger (*ZRPh* LIV, 612) A l'Alt Aragó, *rua* 'aruga' a Ansó, *ruga* a la vall de Gistau (Plan, Gistaín, Casac., *BDC* xxiv, 179)

En el sentit de 'relleix o cornisa de cinglera' *rua* ha restat molt viu a l'Alt Berguedà i Cardener, d'on sobreix més o menys pel costat de Cerdanya Referint-se als dos vessants de la Serra de Cadí em deien a Josa: «el pas més ràpid per arribar d'ací a Cava, és pujant a la carena i deixant-se baixar per la Canal del Baixer, que acaba en cingle espadat, però se'n pot sortir passant per una *rúa*» (1935), «pujarà per aquella *rúa* ---» em signaven a Taravil referint-se al séc que marca un camí a mig aire d'una muntanya (1934); damunt de Gósol, tant de la banda del Pedraforca com l'altra, hi ha diverses *rues*, com la *R. del Malpàs*; el nom de la *Rua de Sant Llobre* és més calmant, però us avisen que «hi ha grans esbalçadors» (1964); «L'Aubira és una balma que hi ha en una *rua* damunt el Gorg de l'Olla», allí a la vora

També de l'altre costat de l'Alt Llobregat, si bé per allà ja es va arribant a la zona on en diuen *relleix* (la forma del cat. central) o bé *lleixa*: així en el terme de La Nou-Malanyeu, hi ha la *Rua del Boc* a la Roca del Ferrer, però les *Lleixes de Sobrepuny* una mica més al S, a la Roca de les Daines (1964) En fi més cap al Baix Cardener, se sent ja la forma amb *a-* aglutinada (potser junt amb l'altra?): a l'alt Navès *laz arúas* és una partida prop del Cardener (en zona encinglerada); alhora *rúa* (tallant bé els mots?) «*la rúa* de la Mostela» tirant a la Serra de Busa, però no perquè s'hi passegin mosteles, sinó que s'hi fiquen les vaques de les grandioses prades de dalt, i em deien que se n'hi havia estimbat una que li deien la Mostela, com a molt esquerpa i solitària que era (1964). *La Rua* és el nom d'un llogaret al capdamunt de la vall de la Baronia de Rialb (Segre Mitjà, però ja agregat a Abella de la Conca). És en un vell i nou camí, gairebé una cornisa d'aquelles altes serres (veg. *E T C* II, 204, 518)

D'altra banda la forma *ruga* i encara més l'aglutinada *arruga*, va predominar més tractant-se de les de la cara i humanes en general: això s'explica d'una banda perquè aquestes són les que més donen a parlar en els grans centres: doncs, en particular, en cat. central i de Bna I justament aquí és on la *-g-* sol intercalar-se (lluny de tendir a desaparèixer), en els mots com *dugues* o *marfuga*; i alguns fins *cuga* i derivats); d'altra banda en dir *una ruga* els parlants (les dones o gent no llegida) no sabien si la *a* era del mot o de l'article, i per tant tendien a dir *les arrugues*, aglutinant aquella; i, com que hi ha molta menys ocasió de parlar d'una *arruga* que de *les arrugues*, si es tracta de les de la cara, potser per això la forma aglutinada va acabar per generalitzar-s'hi (sobretot a Terra Ferma); a

l'aglutinació no hi degué ajudar menys la influència del verb *arrugar* (on la *a-*, com a prefix, s'imposava), car la influència del verb havia d'actuar sobretot en les de la pell i la roba

El fet és que porta ja només la forma amb *-g-* Onofre Pou en el *Thes Puerilis* (1575): «PARTS DEL COS: la cara --- les *rugues* de la cara: *ruga*», «GOÇOS: les *rugues* del nas: *rictus*» (pp 248, 56); i també per a la roba: «DE LA CAMBRA: estores ---; drap de peus --- per fer lo llit ---; les *rugues*. *ruga*; lo espay entre les *rugues*: *sinus*; estirar la roba ---». Quant a la forma aglutinada, el fet de no aparèixer fins a Lacav, crec que no prova que no fos força anterior en català central, sinó que fins llavors els lexicògrafs reconeixien al model llatí una força imperativa, a la qual hom trigà a sotstraure's, i més a Catalunya que a Andalusia etc. (per això Nebrixa, andalús humanista però zelós dels drets de la llengua moderna ja admet conjuntament *arruga* i *ruga*, però Busa no gosa seguir-lo encara); «son accentuat perfil, y certa *arruga* vertical en l'entrecella, que contreya molt sovint», Noller (*Pap*, 23).

Un cas molt peculiar és el de l'acc. 'carrer' que *rūga* ja va començar a pendre en llatí vulgar. En definitiva no és més que una concreció del sentit de 'séc' i 'cornisa de muntanya'. Vistos des d'un poc lluny els carrers d'una població són comparables, a *arrugues*, i més, als sécs d'una tela etc.; no gaire menys els carrers grans En el sentit de 'carrer' ja figura el ll tardà *rūga* en el *Liber Glossarum*, S VIII (Laistner, *Bull Du C* II, 40-41); *pova* ja en una inscripció d'Àsia Menor, S. IV (*ZRPh* xxxiii, 352-3)

El mot en aquest sentit va passar al basc *arruga* 'via estreta' (Rohlf's, *Influencia latina en la lengua vasca*, p. 17; *REW*, 7246), a Biscaia en el sentit de «plaza, mercado»; que, com indica Mitxelena (*Fonètica Històrica Vasca*, 186), degué haver tingut antigament força arrelament i ampla extensió, puix que el derivat toponímic *Arrugaçu* ja apareix en un doc. del S. XI, escrit a Navarra; geogràficament connex amb això és el bearnès *arruans* «bourgeois» (a. 1361, *RIEB* VIII, 6); *poŭa* ha quedat amb el sentit de 'carrer' en neogrec (GMeier, *Lat. Lehnworte im Ngr*, 56), i *ruga* amb el sentit de 'carreró' en albanès (*Grundr. de Grober* I, 1047).

En cast. *rua* amb aquest sentit es troba, almenys en cinc o sis textos, dels Ss. XII-XIV, poc suspectes d'influència francesa; i en gallego-portuguès és un mot de la llengua de sempre (S. XIII, *Cantigas d'Alf X* etc.) I certament no fou estrany al català antic, ni a l'italià

Val a dir que Aebischer, *R. Port. Fil* IV, 170-185, deu tenir raó a posar de relleu la part considerable que en l'extensió romànica d'aquesta acc. tingué la influència francesa Ho fa sobretot a base de docs italians, i majorment del període italià més antic, i allà sembla que té força raó; però així com ningú no pot dubtar de l'autoctonia en grec, i en albanès, també em sembla que exagera pel que fa a la resta de la Romània no gèlica

En particular hem de descartar que sigui invasió francesa en basc. I bé sembla que hi pogué haver una altra zona d'autoctonisme a Portugal. En port. és cosa